

ELS VALORS TREBALLATS ALS TALLERS D'ORALITAT 2.0 I PRESENCIALS

1a Part

Per Francesc Fenollosa i Ten,
professor de català i animador sociocultural.

País Valencià, Països Catalans

RESUM

La transmissió de valors mitjançant activitats desenvolupadores d'habilitats comunicatives és el repte que ens hem anat plantejant al llarg dels 15 anys de convocatòria dels Tallers d'Oralitat 2.0 i presencials, en diverses disciplines artístiques, i amb l'ús de competències lingüístiques i audiovisuals, i de tecnologies digitals. Hem tractat d'ajudar a crear un públic no només de persones consumidores, sinó també de creadores, infants i adolescents, dels propis continguts audiovisuals.

PARAULES CLAU: Valors, consciència oral, comunicació personal, comunicació audiovisual, habilitats comunicatives i digitals.

RESUMO

A transmissão de valores através de atividades que desenvolvam as competências comunicacionais é o desafio que temos vindo a enfrentar ao longo dos 15 anos de realização das Oficinas e sessões presenciais de Oralidade 2.0, em diversas disciplinas artísticas, e com recurso à linguagem e à competências audiovisuais e tecnologias digitais. Tentamos ajudar a criar um público não só de

consumidores, mas também de criadores, crianças e adolescentes, dos próprios conteúdos audiovisuais.

PALAVRAS-CHAVE: Valores, consciência oral, comunicação pessoal, comunicação audiovisual, comunicação e competências digitais.



Comença la sessió. - Bon dia! Com esteu?

Les sessions dels Tallers d'Oralitat (Doblatge i Ràdio fonamentalment) solen ser sessions amb un públic que no coneixem i que tenen davant una persona que, per edat, podria ser el seu iaio. Per tant, hi ha una diferència generacional considerable i una nul·la coneixença mútua. Per això mateix, la situació demana d'encetar dinàmiques de grup que generen una atenció per part de l'alumnat a les propostes que els farà el dinamitzador de l'activitat.

Comencem cada sessió amb un intent de propiciar silenci, de manera natural, a través de fer que passen coses que facen que l'alumnat prengui consciència de la realitat que els envolta a l'aula en aquella situació: una colla de persones que tractaran de fer una activitat conjunta. Per això, provoquem que hi haja atenció a allò que està passant mitjançant el seguiment d'una sèrie numèrica col·lectiva: hem de numerar-nos amb l'excusa que no sabem quantes persones som a classe i que la millor manera de saber-ho és que ens numerem.

En provocar aquest seguiment numèric cardinal per part de tota la classe, una persona darrere l'altra, establim un patró d'atenció col·lectiva a allò que està succeint a l'aula en aquell moment concret, i fem que tot el món en siga partícip. A més, si durant les primeres accions a l'inici de la sessió ocorre algun fet especial o singular, per exemple que una persona entre a l'aula fora d'hora perquè no s'havia adonat que l'activitat ja havia començat, o perquè alguna persona ha de marxar per qualsevol raó i no pot continuar amb nosaltres, procurem que això es manifeste col·lectivament amb algun comentari que li llevi ferro per part nostra, acompanyat d'algun aplaudiment. En el nostre cas fem, a més, que l'aplaudiment siga a la manera com ho fan les persones que s'expressen amb llengua de signes: per tant, alcem les mans i les movem en silenci també amb l'excusa que, si hi ha persones treballant a qualsevol espai de la vora, en alguna altra aula, que no les molestem amb el nostre soroll. Això encara reforça més el nostre objectiu de fer que tothom prengui atenció al que estem fent de manera col·lectiva.



Una sola veu al mateix temps

Volem que l'alumnat se n'adone que, per a fer alguna cosa conjuntament en un espai com aquell en el qual ens trobem, caldrà que escoltem *una sola veu al mateix temps*. En aquell moment serà la nostra, la de qui parla, però després serà la de qualsevol de les persones com hi som i que compartim l'espai comú.

I volem que això siga ratificat també conjuntament amb un: - *Queda clar això, sí o sí? Sí o sí?*

(Resposta de l'alumnat: - *Sí!*)

- *Qui parla ara? Jo! Molt bé. Moltes gràcies, molt amables.* (Fórmules per tal de buscar la complicitat de les persones participants i que entenguen que es tractarà d'una activitat lúdica i participativa.)

Identificació personal individual

Amb una nova proposta d'atenció, farem una pregunta general:

- *Què és açò o què podria ser?*

I mostrem un estoig de retoladors sense identificar que fa que sorgisquen propostes diverses per part de l'alumnat, tot fent que sempre parlen quan hagen alçat la mà i diguen el seu nom, per a poder-nos adreçar-hi personalment.

Després de diverses aportacions més o menys encertades (nosaltres també fem comentaris més o menys esbojarrats sobre què és o què podria ser allò que tenim a les mans per a reforçar el caràcter distés i alhora de treball de l'activitat), mostrem els retoladors de colors diversos i els proposem un primer exercici molt fàcil, molt simple: escriure el nostre nom personal amb lletres majúscules (- In capital letters, *com diuen en anglés.*). L'escriurem sobre fulls d'etiquetes autoadhesives que donarem a cada persona cap de filera segons estan assegurades a l'aula, i que se l'aniran passant juntament amb el retolador del color que hagen triat, a fi de reforçar la seua participació en el treball en comú que estem realitzant.



Acabat l'exercici, recollirem els colors i les etiquetes sobrants, i les ordenarem a la taula on tenim l'ordinador. Aprofitarem també qualsevol excusa per a fer comentaris sobre l'ordre i la rapidesa en la recollida de colors i de papers, a fi d'estalviar pèrdues de temps en benefici de l'activitat. Si hi ha fulls d'etiquetes que ja estan exhaurits, també ho aprofitarem per a reforçar el discurs sobre on han d'anar a parar els trossos de paper per a reciclar.

I tornem a començar: *-Bon dia! Com esteu?*

Ací ja sabem com va el nostre alumnat pel que fa al grau d'atenció col·lectiva i de seguiment individual a les propostes que els hi presentem, la qual cosa ens servirà per a enfocar més les nostres demandes de participació personal quan més tard hàgem de sol·licitar persones voluntàries per a intervindre en alguna nova fase concreta de l'activitat.

Amb la salutació de recomençament de l'activitat, ja podem començar a identificar-nos les persones d'una en una. Primer he de fer-ho jo, si vull que en acabant es presente cada persona singularment.

Quan faig els Tallers a Catalunya, aprofite per a dir que *'haureu observat que jo parle un català del sud de la mateixa manera que podem dir que vosaltres parleu un valencià del nord. Si fa no fa, seria el mateix.'*

En el cas de les sessions de dues hores, tenim temps de fer una primera part del Taller sobre allò que hem anomenat *consciència lingüística* i que ja vam explicar al darrer número dels *Quaderns*, a l'article *Consciència, identitat, ciutadania i diversitat lingüística*.¹

Presentem els dispositius

Una volta presentades les persones, ara presentarem les coses, els dispositius amb els quals farem el Taller en qüestió. Ací continuem amb la voluntat que ningú es despiste del que jo propose col·lectivament. Amb un punter làser assenyale una paret i faig la pregunta: - *Açò què és?* I novament sorgiran motius per a accentuar l'atenció de l'alumnat. Podem explicar que allò que fem amb el punter làser són moltes coses:

- *Açò és una persona, que soc que jo, que amb un punter làser (roig) assenyala una paret (...blanca...) davant d'altres persones en un matí de... a la localitat de...* I els donem la possibilitat de pensar que aquella activitat podria tractar-se d'un *Taller de Creació d'Històries*.

- *Però, com que és un Taller de Doblatge, què assenyala ací el punter làser? Una què, una pan...* I fem que l'alumnat pugui sumar-se a la descripció dels dispositius dels quals farem ús durant la sessió: pan-talla, projec-tor, alta-veus... És a dir, els donem un vocabulari mínim dels elements i de les eines que utilitzarem. En definitiva, vocabulari bàsic de caràcter audiovisual que, per a determinades edats, els serà ben enriquidor.

¹Quaderns nº40, a l'apartat TALLERS D'ORALITAT (Doblatge i Ràdio):
https://quadernsanimacio.net/index_htm_files/Diversitat%20linguistica.pdf

En acabant, el que farem serà descriure què farem amb tots aquests elements: - *Amb tots aquests elements farem que les nostres veus, que són meravelloses, passaran pel micròfon i en acabant les escoltarem pels altaveus, al mateix que les veurem primerament dibuixades a la pantalla i en acabant sincronitzades, això és, al mateix temps que les imatges en moviment dels fragments de pel·lícules que hi projectarem... I en això consistirà el Taller de Doblatge.* (Descriurem en un altre moment el que fem amb els Tallers de Ràdio.) I els hi fem reflexionar per què les nostres veus són meravelloses: *les nostres veus són meravelloses, perquè són úniques i són nostres. I nosaltres som persones meravelloses.* Volem que superen prejudicis sobre la seua pròpia veu i sobre el fet que totes les veus són aptes per a fer l'activitat que els hi proposem. Perquè, d'entrada, no volem aconseguir un resultat professional, sinó que volem que tinguen una experiència tan engrescadora com siga possible.

Cinc i... acció!

Ja hem presentat i preparat per a l'acció tots els dispositius que ens calen per al Taller, i ara presentarem i practicarem amb les nostres veus. Procurarem que hi participe tot l'alumnat. De tota manera, si hi ha alguna persona que no vulga fer-ho, tampoc no hi posarem cap impediment: sobretot no volem que es bloquege ningú. No sol passar gràcies a l'ambient distès que ja hem creat des de l'inici de l'activitat, però de vegades hi ha qui té massa vergonya i no s'atreuix a eixir a parlar en públic.

En qualsevol cas, fem que vagen davant del micròfon per files o per grups d'alumnes segons estiguen disposats a l'aula. Després, farem una filera davant del micròfon amb tríode i els proposarem que diguen un parell de frases ben simples: - *Bon dia. Em dic...* i dir el seu nom.

En aquell moment, només escoltarem la veu de la persona que estiga davant del micròfon. Tot això ens portarà a enregistrar les veus de tota la classe, si potser inclòs el professorat. Per tant, ja tothom hi haurà participat activament.



Més consciència individual i col·lectiva

Només hem enregistrat les nostres veus, fem una reflexió a través d'una pregunta amb tràmpta: - *Totes les persones som iguals?*

I, com que la resposta més instantània sol ser que no, els hi fem la reflexió que, *davant una pregunta més o menys impertinent (Moltes ho són, possiblement aquesta també) la millor resposta sempre és: - Depén. De què estem parlant?*

Perquè, i ací ve la reflexió, *'d'acord amb la Declaració Universal dels Drets Humans, sí, totes les persones som iguals.'* O així hauria de ser. El que passa és que, en acabant, això va com va. Ara bé, afortunadament les persones som diferents, si no, la vida seria terrible.

- Més encara: jo diria que les persones som incomparables. És a dir, no som ni millors ni pitjors. Som com som. Ara sí volguérem ser d'una altra manera, doncs hauríem de fer coses per a ser d'una altra manera.

Sobre les nostres veus també aprofundim en la mateixa reflexió: *- Les nostres veus també són incomparables. No són ni millors ni pitjors: són com són. Ara, si volguérem transformar-les també podríem transformar-les. De fet avui jugarem d'alguna manera a transformar les nostres veus.*

I continuem: *- Mireu, cada veu té un dibuixet diferent.* (Veiem les nostres veus dibuixades a la interfície del programari lliure Audacity, que és el que utilitzem durant la primera part de l'activitat. Un programa, per tant, gratuït i compatible amb els sistemes operatius més habituals: IOS d'Apple, Windows i Ubuntu.) *Perquè també nosaltres tenim una cara, un cos, una personalitat distinta i les nostres veus formen part de la nostra personalitat; de tal manera que, si canviem la nostra veu, segurament estarem transformant la nostra personalitat. I, si transformem la nostra personalitat, segurament també estarem canviant la nostra veu.*

A partir d'ací, passarem a escoltar les diferents veus que hem enregistrat: tota una experiència en públic, de la qual, tot l'alumnat en serà partícip.

Ús de l'Audacity

Abans d'escoltar les veus enregistrades, farem quatre comentaris sobre l'ús de l'Audacity i sobre les seues ferramentes d'edició d'àudio. Continuarem, per tant, aportant informació elemental de caràcter audiovisual.

Sobre l'Audacity no cal que ens estenguem massa, però sí que assenyalarem el seu ús intuitiu i les possibilitats d'edició, així com la diversitat dels seus efectes: d'amplificació, de canvi de to, d'ús de l'eco o de la possibilitat d'inversió de les veus, que ens permetrà escoltar-les a l'inrevés, amb una curiosa audició que a tothom impacta.

Sobre l'error

Abans de començar a enregistrar també els hi diem que, si alguna persona s'equivoca, no passa res: s'atura i repetix el sintagma o el fragment en el qual s'ha equivocat. En acabant, l'editarem i suprimirem l'emissió de veu errada.

La consciència sobre l'error personal, però també aliè (o el fet natural d'equivocar-se: totes les persones ens equivoquem en algun moment) ens pot alliberar de la càrrega negativa que sol aplicar-se-li. Sobretot en l'àmbit educatiu.

Quan una persona que treballa a la ràdio o a la televisió d'equivoca (i això pot passar cada dia) sol formular aquella famosa frase de '*són coses del directe*': d'aquesta manera, aquella persona s'allibera de la pressió i repeteix el sintagma o la frase dita erròniament per la correcta. De fet, també comentem amb l'alumnat que les sèries de televisió solen comptar al final de cada capítol amb una selecció de les diverses preses falses, que són fruit del treball normal d'enregistrament de cada capítol amb els seus encerts i errors naturals. Per això existeix l'edició i el muntatge audiovisual, per a eliminar allò que no es vol emetre.

Per tant, aprofitem aquells elements mínims de formació en llenguatge audiovisual bàsic per a aplicar-los a la vida diària i ajudar a fer-la, si de cas, més conscient.



Epíleg

Aprofitem l'excusa del Doblatge i de la Ràdio (i de les seues variants de pòdcast, ficció radiofònica, ràdioteatre, etc.) per a transmetre conceptes bàsics sobre dos dels llenguatges més consumits per les persones adolescents (i també preadolescents), sobretot, en el primer quart del segle XXI.

En la segona part d'aquest article escriurem sobre la resta d'elements i de propostes que fem a l'alumnat en aquestes activitats d'Oralitat, i sobre altres valors que comentem i tractem de transmetre en cada sessió: valors de consciència personal i grupal, de treball col·laboratiu, continguts de consciència ecològica i de respecte per la Natura, valors d'educació audiovisual, treball de la memòria, etc., mitjançant la pràctica del doblatge i de la locució.

Finalment, farem també aportacions sobre el visionat de treballs audiovisuals i sonors realitzats per alumnat d'altres centres dels seus mateixos nivells, a través del canal de YouTube del Festival TIRANT AVANT + #BonDiaAlumnatAudiovisual.

COMO CITAR ESTE ARTÍCULO: Fenollosa i Ten, Francesc (2025) Els valors treballats als tallers d'oralitat 2.0. i presencials; 1^a part, En: <http://quadernsanimacio.net> n° 41, Enero 2025; ISSN: 1698-4404